

สื่อ (ไม่) ฆ่า: ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมในยุคดิจิทัล¹

วิไลวรรณ จงวิไลเกษม²

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง “สื่อ (ไม่) ฆ่า: ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมในยุคดิจิทัล” มีเป้าหมายที่มุ่งตั้งข้อสังเกตเชิงวิชาการหรือจุดประเด็นการศึกษาที่จะนำไปสู่ข้อค้นพบใหม่ๆ ต่อปรากฏการณ์การนำเสนอข่าวความรุนแรงในยุคสื่อดิจิทัล ภายใต้ออกกเถียงหลักที่ว่า “กลไกการผลิตข่าวแบบไหนทำให้การนำเสนอข่าวความรุนแรงเป็นเรื่องปกติ” และ “สื่อปราศจากข่าวความรุนแรงเป็นไปได้หรือไม่” โดยนำแนวคิดเรื่องคุณค่าข่าวและการกำหนดกรอบเป็นแนวความคิดพื้นฐานในการทำข่าว มาวิเคราะห์ให้เห็นถึงกลไกการผลิตข่าว และแนวความคิดความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมของ Galtung ซึ่งอธิบายว่า มีส่วนเสียของวัฒนธรรมที่ทำหน้าที่ให้ความชอบธรรมกับความรุนแรงมาวิเคราะห์การรายงานข่าวในยุคดิจิทัล โดยผู้เขียนจะใช้กรณีศึกษาการ Facebook Live เหตุการณ์ลຸ່ມປີນເສາຟ້າຕົວตายที่วัดพระธรรมกาย เป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษา และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้สื่อข่าวภาคสนามที่อยู่ในเหตุการณ์นี้ จำนวน 10 คน และสัมภาษณ์บรรณาธิการข่าวสำนักข่าวอิสรา ผลการศึกษาพบว่า กลไกการผลิตข่าวที่นำไปสู่การนำเสนอข่าวความรุนแรงเกิดจากนโยบายขององค์กรสื่อแต่ละองค์กรในรูปแบบนโยบายของกองบรรณาธิการ และคำสั่งของบรรณาธิการเป็นปัจจัยสำคัญมากที่สุดที่ส่งผลต่อการนำเสนอข่าวความรุนแรง และเรตติ้งจำนวนผู้ที่นิยมเสพข่าวความรุนแรงเป็นข้อกำหนดกลไกการผลิตข่าวที่สำคัญ ที่เป็นตัวกำหนดส่งผลกระทบต่อกระบวนการ

¹ บทความชิ้นนี้เป็นการสร้างข้อถกเถียงต่อการทำงานของคนข่าวในยุคดิจิทัลที่จะพัฒนาไปสู่งานวิจัยต่อไป ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ ที่ชวนเข้าร่วมสัมมนา งานเสวนาวิชาการเพื่อเป็นเกียรติ Professor Glenn D. Paige ผู้นำอำนาจการเมือง รัฐศาสตร์จาก “ฆ่า” สู่อำนาจ “ไม่ฆ่า” ที่คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2560 จนนำมาสู่บทความชิ้นนี้

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ภูมิวิทย์และไพฑูริย์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ทำงานของผู้สื่อข่าว โดยเฉพาะประเด็นการนำเสนอข่าว ทำให้ยังคงมีการนำเสนอข่าวความรุนแรงต่อไปจนเป็นเรื่องปกติ

Abstract

The article “(Non) Killing: Cultural Violence in Digital Era” explores the current situation of violence news in digital era under the arguments “What makes violence news in normal?” and “Is it possible no violence news?”, and analyzes under the concept news values, framing and cultural violence. This article has been conducted with a case study of Facebook Live “The uncle climbed lamp post to suicide at The Dhammakaya temple”, an in-depth interview of 10 journalists making the news and an in-depth interview of one Isaranews editor. The study found that violence news was produced from the policy of news organizations, the assignments of editors and rating of audience.

เกริ่นนำ

“สังคมที่ปลอดจากการฆ่ากันเป็นไปได้หรือไม่?” (ศิริตม คัลัมไพบูลย์, 2552)

จุดเริ่มต้นของงานชิ้นนี้เกิดจากผู้เขียนเข้าร่วมสัมมนาในงานเสวนาวิชาการเพื่อเป็นเกียรติ แต่ Professor Glenn D. Paige ผู้นำ อำนาจ การเมือง รัฐศาสตร์จาก “ฆ่า” สู่ “ไม่ฆ่า” ที่คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำพระจันทร์ เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2560 โดยมีชัยวัฒน์ สถาอานันท์ ผู้อำนวยการ ศูนย์ข่าวสารสันติภาพ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นลูกศิษย์ ของ Professor Glenn D. Paige เป็นเจ้าภาพจัดงาน ในงานวันนั้น ศิริตม คัลัมไพบูลย์ นักวิชาการอิสระด้านรัฐศาสตร์ ฐานะผู้แปลหนังสือ รัฐศาสตร์ ไม่ฆ่า ได้กล่าวถึงใจความหลักของหนังสือว่า Professor Glenn D. Paige ได้ สร้างสารที่สำคัญไว้ในหนังสือที่ทำให้ผู้อ่านเปลี่ยนมุมมองต่อการมองโลก “ความ